

Rome en de wereldkerk: ver-van-ons-bed of nieuwe zuurstof voor ons geloof?

Monseigneur,
Geachte dames en heren,
Broeders en zusters,

Mag ik u zo aanspreken? Van oudsher immers worden christelijke gelovigen aangesproken als broeders en zusters. Paulus deed dat al in zijn brieven. In Christus zijn we allemaal broers en zussen die dezelfde Vader hebben: Abba, de Schepper van hemel en aarde, de God van het verbond. Bij uitbreiding wordt zelfs de hele mensheid gezien als één familie, waarbij rang of stand, natie of geslacht er niet toe doen: finaal zijn we allemaal mensen die respect en waardigheid verdienen.

Ik ga ervan uit dat de overgrote meerderheid van de aanwezigen vanavond christenen zijn die zich bovendien associëren met de rooms-katholieke kerk. Aan rooms-katholieken is het eigen dat niet alleen Christus hen verbindt, maar ook de paus – en bij uitbreiding het Vaticaan en de Heilige Stoel die hem bijstaan in het uitoefenen van het Petrusambt, het ambt van de eenheid – en voorts dat katholieken zichzelf zien als onderdeel van een wereldkerk: ja, we zijn rooms en we zijn katholiek in de etymologische betekenis van dat woord: universeel, gericht op het geheel (*kata holos*).

Sta me toe daar meteen een bemerking bij te maken, met alle respect voor onze orthodoxe en protestantse medechristenen. Er is toch een probleem met nationaal georiënteerde en georganiseerde kerken. Is dat eigenlijk wel zo christelijk? Behoren we niet tot het ene volk Gods en is het dan wel gepast om toch volgens natie, soms met een verregaande versmelting tussen kerk en staat, en onder de hoede van het staatshoofd een kerkstructuur te hebben, die zich dreigt te isoleren van de gelovigen in andere landen? Vandaag zien we vooral in de orthodoxe wereld tot welke problemen zo iets kan leiden: de innige band tussen patriarch Kirill van Moskou met het Kremlin en president Vladimir Poetin verhinderen elke profetisch-kritische opstelling tegenover de invasie in Oekraïne, integendeel: de Russisch-orthodoxe kerk legitimeert de ‘speciale militaire operatie’ als een rechtvaardige oorlog tegen de opmars van het decadente Westen. Beseffen te behoren tot één mensenfamilie en één universele wereldkerk is een uitnodiging om in elke ander een naaste, een broer of zus, te zien. Ik kan me met iedereen verbonden weten vanuit mijn geloof, het geloof geeft mij een enorm grote familie. Als ik op reis ergens de liturgie bijwoon, voel ik me daar thuis: ik herken de rituelen, de woorden en gebaren, en hopelijk word ik er gastvrij ontvangen als medebroeder.

In een brief aan het volk Gods in Duitsland, in verband met de Synodale Weg die de kerk daar bewandelt, schreef paus Franciscus: “De wereldkerk leeft en bestaat uit de deelkerken, net zoals die lokale kerken in en uit de wereldkerk leven en opbloeien. Als ze echter van de wereldkerk gescheiden worden, dan worden ze zwakker, verdorren ze en sterven ze uit. Vandaar de noodzaak om de gemeenschap met het hele lichaam dat de kerk is, levendig te houden”. Lokale kerk en wereldkerk zijn dus verbonden met elkaar en houden elkaar in leven. Geïsoleerd en afgescheiden van elkaar loopt het mis, dan is de lokale kerk met uitsterven bedreigd, maar vanuit de universele verbondenheid kan zuurstof komen, inspiratie. De verbondenheid maakt ons sterker, niet zwakker. Straks meer daarover.

Sta me toe eerst nog wat stil te staan bij dat katholieke en dat specifiekere te definiëren. Katholiciteit houdt in minstens drie opzichten universaliteit in. Allereerst is onze kerk universeel wat plaats betreft. Ze is verspreid over de gehele wereld, ze is actief tot de uiteinden der aarde. Naast dat geografische is de kerk ook universeel wat mensen betreft. Onze kerk is samengesteld uit mensen van alle rassen en klassen, alle naties en talen. Ze is betrokken op alle mensen van goede wil, iedereen is welkom en wordt uitgenodigd mee te doen. Hopelijk weerspiegelt die universaliteit en die diversiteit zich ook in onze lokale geloofsgemeenschappen en zien we daar jong en oud, man en vrouw, rijk en arm, blank en gekleurd, gezond en ziek door elkaar. Zijn wij effectief gastvrije en missionaire gemeenschappen? Tot slot is de kerk universeel wat tijd betreft: ze is er vanaf Abel tot aan het einde der tijden, er is een

verbondenheid over de generaties heen en er is de gemeenschap van de heiligen. Ja, onze familie is werkelijk gigantisch groot.

Het spreekt voor zich dat in zo'n grote mensezee niet iedereen even dichte familie van mij is. Ik kan niet met iedereen contact hebben, maar er zou toch een openheid moeten zijn en een bereidheid die familie te ontmoeten. Het gevaar loert permanent om de hoek dat we ons beperken tot die familieleden die we goed kennen, dat we ons gaan opsluiten en afzonderen. Die anderen zijn ver-van-ons-bed. We hebben al genoeg zorgen om onze eigen kerktoren en parochie, om die winkel overeind te houden. In een wereldkerk is het echter ongezond om eigen clubjes te vormen, die niet openstaan naar de wereld of naar medechristenen elders. Onder meer organisaties als Broederlijk Delen, Missio en Kerk-in-nood nodigen ons jaarlijks met hun campagnes uit om voorbij het eigen muurtje te kijken. Daarnaast hebben scholen, kloosters of parochies soms eigen samenwerkingsverbanden met een initiatief in het Zuiden. Ik herinner mij hoe vanuit mijn parochie in Ledeberg, een deelgemeente van Gent, twee priesters als missionaris vertrokken naar Guatemala en Venezuela toen ik 11 jaar was. De missiewerking van het Sint-Gregoriuscollege waar ik school liep, had aandacht voor die twee priesters-in-zending: we correspondeerden met hen – brieven die pas na maanden een antwoord kregen – en ze kwamen getuigen op school als ze eens in het land waren. Dat zijn voor mij de eerste prille ervaringen met de wereldkerk, maar ze zijn blijven hangen. Aan het einde van mijn middelbaar volgde een klassieke Italiëreis langs Pisa, Firenze, Siena, Ravenna, Assisi. In die paasvakantie waren we 5 dagen in Rome, juist tijdens de Goede Week. Ook dat maakte indruk: Witte Donderdag in de Belgische kerk Sint-Juliaan der Vlamingen, de kruisweg in het Colosseum op Goede Vrijdag, het Urbi et Orbi op Pasen... Als jongere blijft zo'n reis je bij, idem met de vijfjaarlijkse Romebedevaart met de misdienaars. Ik mocht dat ook beleven en hield er niet alleen vrienden voor het leven aan over, maar merk dat ze nog altijd herinneringen ophalen aan Rome. Ervaringen van de wereldkerk worden beslist opgedaan tijdens de Wereldjongerendagen. Ik hoop dat veel Vlaamse jongeren de kans krijgen tot zulke reizen en uitwisselingen. Benieuwd of jongvolwassene Annemie Coninckx zulke positieve internationale ervaringen mocht meemaken, we horen dat straks bij de getuigenissen.

Graag wijs ik er tot slot op dat onze bisdommen vaak zusterbisdommen in Afrika of Latijns-Amerika hebben waarmee ze verbreederd zijn – wellicht kan de bisschop daar straks iets meer over vertellen.

Vroeger zond Vlaanderen zijn zonen en dochters uit over de hele wereld. Vandaag zien we een omgekeerde missionering waarbij steeds meer priesters uit het buitenland naar hier gezonden worden en hier komen werken. Aanvankelijk was er soms een huiver vanwege het verschil in taal en cultuur, maar als onze geestelijken naar overal mochten trekken, waarom zouden missionarissen dan ook niet naar ons mogen komen? Is dat niet juist een verrijking waarbij we van elkaars geloof kunnen leren? Moeten we niet bereid zijn die priesters-in-zending met open armen te ontvangen? Ze zijn bereid alles achter te laten om ons de kostbare schat van het geloof te brengen. Ook daarover mogen we straks een getuigenis horen van pastoor Innocent Ouedraogo.

De huidige directeur van Missio België heeft eveneens een vreemde origine: Théogène Havugimana is een Rwandese priester die aan de KU Leuven doctoreerde in de wijsbegeerte. Tijdens een lezing tijdens de missionarissendag in het bisdom Gent afgelopen zomer hield hij de katholieke gemeenschappen van België een spiegel voor: "Zijn wij wel katholiek – in de zin van universeel? Hoe universeel is onze thuisparochie? Is iedereen daar welkom? De toekomst van de kerk ligt in de universaliteit. Dat we ons door gebed en solidariteit met katholieken waar ook ter wereld verbonden voelen, is precies de zending van de kerk", zei hij.

Naast die wereldwijde verbondenheid, ik zei het al, is er de verbondenheid met Rome die de rooms-katholieken typeert. "Alle wegen leiden naar Rome." En toch, ook hier, voor veel doorsnee gelovigen is Rome, het Vaticaan en de paus ver weg. Wat voor goeds valt er in hemelsnaam uit Rome te verwachten? Om meerdere redenen heeft Vlaanderen zich in de voorbije 70 jaar veeleer afgekeerd van Rome, dan er bevriend en verbonden mee te zijn. Ik neem u even in vogelvlucht mee door die voorbije decennia om onze houding te typeren. Een beetje kort door de bocht: tot in de tweede helft van de vorige eeuw was Vlaanderen een nagenoeg homogene katholieke samenleving. Het bulkte van de katholieke kwaliteit en diversiteit in eigen rangen: wereldvermaarde bisschoppen en theologen, één van de enige allround katholieke universiteiten ter wereld, een indrukwekkend uitgebouwd christelijk middenveld en katholieke politici van formaat. Kortom: we rooiden het in die tijd zelf wel. Lees:

zonder Rome en zonder de wereldkerk. We hadden genoeg aan onszelf en we drukten vooral zelf onze stempel op de rest: tijdens het Tweede Vaticaans Concilie wisten de Belgen de agenda mee te bepalen, tot op vandaag wordt er gesproken over die *squadra Belga*, dat Belgisch voetbalteam van bisschoppen en theologen dat toen toonaangevend was en grote invloed had op het verloop en op alle slotdocumenten van het Concilie.

Na de sixties, met de encycliek *Humanae Vitae* in 1968, kwam er een periode van Rome-onverschilligheid en vaak zelfs Rome-aversie. Wekte het Concilie nog enthousiasme, in de jaren 1970 tot 2000 werden we niet warm van het Vaticaan met zijn moralistisch opgestoken vingertje, geboden en vooral verboden, instructies en onverteerbare encyclieken. Tegenover die behoudsgezinde koers waren wij progressieve geesten. We zagen onszelf als voorlopers. De rest van de wereld zou onze verlichte samenleving en kerk wel volgen. Vroeg of laat zouden ze daar ook wel het licht zien en onze ethische visies overnemen.

Dat ooit katholieke Vlaanderen werd ondertussen extreem seculier en in media en politiek is er vaak een anti-kerkelijke houding of een algemenere afkeer van al wat met godsdienst te maken heeft. Religie hoort achter de voordeur thuis en heeft geen plaats in de publieke ruimte. Men blijft ook natrappen, terwijl de machtskerk waartegen men ageert, al lang niet meer bestaat.

Lange tijd werd er dus in Vlaanderen het liefst gezwegen over Rome, de paus en het Vaticaan. We waren er soms zelfs beschaamd in daar iets mee te maken te hebben. Jezus ja, kerk neen. De jongste jaren valt evenwel een kentering te bemerken. Voor jongeren die die machtskerk van weleer niet gekend hebben en nog weinig vertrouwd zijn met geloof, kan er een nieuwe ontvankelijkheid en nieuwsgierigheid ontstaan naar wat het christendom inhoudt.

Tegelijk zit de figuur van de huidige paus er zeker voor iets tussen als zich een kentering voordoet en er weer wat positiever naar Rome wordt gekeken, maar het hangt ook samen met de krimp van de rooms-katholieke kerk in onze samenleving. Nu we zelf kleiner worden, zoeken we vaak over het muurtje naar hulp, naar inspiratie, naar nieuwe zuurstof. In de eerste plaats kijken we naar de kerk in onze buurlanden: hoe vergaat het de kerk in Frankrijk, Nederland, Duitsland... Daar zien we vooral dezelfde problemen, maar dat kan ook bemoedigen: we zijn niet alleen met onze moeilijkheden. Er zijn er trouwens die het harder te verduren hebben dan wij: denk aan de vervolgte kerken in het Midden-Oosten, in Myanmar en Nicaragua, en op zoveel plaatsen.

We zijn bereid te leren van kerkervaringen elders. Nieuwe zuurstof doen we vooral op bij het enthousiaste en jeugdige geloof uit de "jonge" kerken in Azië, Afrika, Latijns-Amerika... Zoals dat spreekwoord aangaf: alle wegen leiden naar Rome. Rome is effectief het kloppende hart van die wereldkerk waar Afrikanen, Latijns-Amerikanen, Aziaten en Europeanen elkaar treffen, uitwisselen en tegelijk hetzelfde en een ander gelaat van het katholieke geloof aan elkaar laten zien. Dat vooral katholieke minderheidsgemeenschappen hun band met Rome koesteren, hoeft dus niet te verbazen. De wereldwijde verbondenheid is voor hen immers een belangrijke steun in de rug en geeft hen gelovige inspiratie. Over het muurtje kijken, werkt verrijkend en geeft ons zuurstof. Als we alleen zitten te klagen onder elkaar, dan neemt het pessimisme en het doemdenken toe. *Après nous le deluge*, de laatste doet het licht van onze lege kerken uit. Neen, vrienden, juist omdat de kerk van alle tijden en alle plaatsen is, steekt er een blijvende vitaliteit in haar, vanuit haar wortels, vanuit Christus, vanuit Gods Woord in de Schrift en de traditie. Soms moet er gesnoeid worden, zeker. Mogelijk hebben we teveel kerkgebouwen en structuren en kan het vandaag wat kleinschaliger. Met mijn pleidooi om onze wereldwijde verbondenheid te koesteren om nieuwe zuurstof op te doen voor ons geloof, wil ik evenwel geen afbreuk doen aan de nabijheid. Het is goed in onze omgeving een thuisplek te hebben, maar afzondering is niet gezond. Zonder zuurstof van buitenaf, sterven we af, gaan we dood, zoals paus Franciscus in die brief aan de Duitse kerk schreef.

Wat voor goeds kan er uit Rome komen? Wie gelooft er nu nog? Wat hebben ze ons allemaal wijsgemaakt? Is geloven niet achterhaald en loopt de kerk niet hopeloos achterop in het integreren van nieuwe verworvenheden? Denk aan de gelijkwaardigheid van man en vrouw of aan debatten over het al dan niet samengaan van geloof en wetenschap. Sta me toe u enkele tegenvoorbeelden te geven uit eigen ervaring. Over de rol van de vrouw in de kerk zal ik het niet hebben, al dient gezegd dat onder paus Franciscus er wel degelijk een toename is van vrouwen in topfuncties in het Vaticaan of als

raadgevers. Dat bijvoorbeeld voor het eerst drie vrouwen deel uitmaken van de raad die beslist over bisschopsbenoemingen, mag revolutionair worden genoemd. Maar ik weet het, het mag nog altijd meer en beter en de deur voor het wijdingssacrament blijft nog altijd dicht.

Ik wil evenwel uit mijn recente Romereizen en ervaring bij het weekblad *Tertio* een paar andere voorbeelden meegeven waaruit blijkt dat de kerk niet achterloopt in nieuwe evoluties en beslist mee is met haar tijd.

Ten eerste mocht ik begin dit jaar langsgaan bij de Vaticaanse sterrenwacht. Die is enerzijds gevestigd in Castel Gandolfo – 30 kilometer buiten Rome – en anderzijds in Arizona. Die geavanceerde sterrenwacht bewijst dat de kerk een bondgenoot is van de wetenschap in de zoektocht naar waarheid. De katholieke kerk houdt zich al lang bezig met sterrenkunde, de sterrenwacht begon in 1582. De Juliaanse kalender bleek onnauwkeurig en daarom zocht paus Gregorius XIII astronomen die hem konden bijstaan in de zoektocht naar een correctere tijdsindeling en een betere kalender. Zo begon de sterrenwacht en de Gregoriaanse kalender. Ik ga er verder niet over uitweiden, maar tot op vandaag behoren de Vaticaanse observatoria tot de meest gerenommeerde ter wereld. Het Vaticaan heeft trouwens ook diverse academies. Ik vernoem de Pauselijke Academie voor de Wetenschappen waarvan heel wat Nobelprijswinnaars en topacademici lid zijn. Hun expertise werd bijvoorbeeld aangesproken bij het opstellen van de encycliek *Laudato Si'* over de zorg voor ons gemeenschappelijk huis.

Tweede voorbeeld. Wat technologische evoluties betreft, loopt de kerk juist geregeld voorop. Dat geldt zeker voor het gebruik van de nieuwste communicatiemiddelen: toen radio, tv of internet opkwamen, was de kerk er als de kippen bij om die nieuwe media te gebruiken, nuttig om de hele wereld te bereiken en haar verkondigingswerk te verrichten. Vandaag prijkt artificiële intelligentie hoog op de agenda van het Vaticaan. Meerdere stevige congressen werden er de voorbije jaren aan besteed: een eerste driedaags symposium hield het Dicasterie voor Integrale Menselijke Ontwikkeling in september 2019, daarna volgde in februari 2020 een vierdaagse bij de Pauselijke Academie voor het Leven en in het najaar van 2022 volgde een congres van de Pauselijke Raad voor Cultuur waarop ik het geluk had uitgenodigd te worden met een handvol andere journalisten. Op die congressen wordt enerzijds het positieve van die nieuwe technologie belicht, anderzijds worden er ethische kanttekeningen gemaakt en zorgen geuit over mogelijke ontsporingen en verkeerd gebruik. Staat de nieuwe technologie echt in dienst van de mens of domineert en manipuleert de techniek ons? Worden onze zozegde vrije beslissingen gemanipuleerd door algoritmes? En welke impact heeft artificiële intelligentie bijvoorbeeld op ons mens-zijn? Gaan we onszelf anders gedragen door de technologie of worden we slaven van die digitale mogelijkheden? Ondergraaft de techniek onze menselijke waardigheid? Boeiende vragen die het Vaticaan op de agenda zet en waarrond ze wetenschappers, bedrijfsleiders, politici en ethici samenbrengt.

Derde voorbeeld, mogelijk nog verrassender: ook met sport houdt het Vaticaan zich bezig. In 2018 kwam het Dicasterie voor de Leken, het Gezin en het Leven met een document over sport en geloof, waaraan ook de Leuvense historicus Dries Vansacker mocht meewerken: “*Giving the best of yourself. A document on the christian perspective on sport and the human person*” was de titel. “Het beste van zichzelf geven. Over het christelijke perspectief op sport en de menselijke persoon” weerlegt dat de kerk tegen sport zou zijn en wijst erop dat juist een grote openheid voor schoonheid in tal van domeinen zoals de sportwereld de katholieke traditie kenmerkt. Een gezonde geest in een gezond lichaam, is een adagium dat ook de kerk niet vreemd is. Net als alle levensdomeinen behoeft de sportwereld een ethiek om kwade uitwassen zoals doping en omkoping tegen te gaan, maar tegelijk moedigt de kerk het positieve aan: het gemeenschapsgevoel waarbij verschillen tussen mensen, bijvoorbeeld in leeftijd, van geen tel meer zijn....

Laatste voorbeeld: al tweemaal mocht ik bij de Pauselijke Academie voor het Leven congressen bijwonen over palliatieve zorg met internationale experts, dokters, verplegend personeel, ethici. Daar te vernemen hoe in hospices in Afrika, Azië of Oost-Europa palliatieve zorgen worden aangeboden, of over nieuwe evoluties om ook specifieke palliatieve zorg voor kinderen of voor patiënten met neurodegeneratieve aandoeningen zoals ALS of multiple sclerose, Parkinson of Alzheimer uit te bouwen, ja, dan ben ik onder de indruk van alle kennis die samenkomt in Rome.

Al die ervaringen in Rome bewijzen voor mij dat de kerk mee is met haar tijd en wij veel van haar expertise in humaniteit en in alle levensdomeinen kunnen leren. Wellicht zal het getuigenis van decaan Bénédicte Lemmelijn met de Pauselijke Bijbelcommissie ook in die richting gaan.

Jammer dat die expertise in zoveel domeinen niet doordringt tot bij doorsnee gelovigen of bij een breed publiek tout court. In onze algemene media lezen of horen we er niet over. Voor de reguliere media in Vlaanderen is alles wat met geloof te maken heeft, vandaag evenzeer een ver-van-hun-bed-show. Als het geloof in het nieuws komt, is dat vanwege schandalen of het betreft pure *faits divers*. Die leemte in het medialandschap wenste het christelijke opinieweekblad *Tertio* op te vullen. Oppericht in het jaar 2000 en vernoemd naar een pauselijke brief voor het derde millennium dat toen aanbrak: *Tertio millennio adveniente*, heeft dat weekblad van bij het begin drie doelstellingen voor ogen gehad: de eerste insteek van het blad is de maatschappelijke relevantie van het christendom. Het focust op de actualiteit en bekijkt die vanuit een christelijk mens- en wereldbeeld. Wat heeft het christendom te zeggen over de grote uitdagingen van deze tijd en hoe dragen de kerk en de gelovigen zelf bij aan mogelijke oplossingen voor de problemen waarmee onze wereld wordt geconfronteerd? Armoede, ongelijkheid, ecologie, oorlog en vrede: de kerk heeft er een boodschap over en engageert zich erin. *Tertio* brengt dan ook een brede waaier aan onderwerpen aan bod: onderwijs, zorg, cultuur, politiek, binnen- en buitenland... Maar de lezers van het blad zoeken natuurlijk ook geloofsverdieping, bevestiging en versterking van hun geloof. Dat is de tweede pijler: inspiratie bieden, geloofsgetuigenissen brengen, spiritualiteit en evangelisatie. En tot slot wou en wil *Tertio* een expert zijn in kerknieuws naar de eigen achterban toe, maar ook naar de andere media toe. Voor hen kan de redactie een aanspreekpunt voor duiding of informatie zijn. Opnieuw: omdat anderen het niet of nauwelijks doen, heeft *Tertio* zich binnen dat kerknieuws vooral toegelegd op Rome en de wereldkerk, op nieuws en interviews over de kerk in het buitenland en over het reilen en zeilen in het Vaticaan.

Zelf ben ik een lezer van het eerste uur van *Tertio*, in 2002 schreef ikzelf een eerste bijdrage in het weekblad en werkte vanaf dan af en toe freelance mee. Vanaf januari 2007 was ik er fulltime redacteur en van 2017 tot afgelopen zomer hoofdredacteur. Eind 2013 vroeg toenmalig hoofdredacteur Geert de Kerpel me om de taak van Vaticanwatcher op mij te nemen. Hij drong erop aan dat ik naar Rome zou trekken voor interviews en reportages – iets wat ik tot op vandaag gelukkig mag blijven doen. Dat werk als Vaticanist heeft veel teweeggebracht. Zo kon ik aanwezig zijn bij de grote kerkelijke gebeurtenissen in Rome zoals sommige heiligverklaringen, de bisschoppensynodes of de kardinaalscreatie van onze Jozef De Kesel. De kers op de taart is en blijft natuurlijk dat ik de paus zelf mocht interviewen in het najaar van 2016. Dat gesprek heeft niets aan actualiteit ingeboet, het blijft spraakmakend en wordt daardoor ook nog altijd internationaal geciteerd. Franciscus had het onder andere over de kerk-staatverhouding, over de derde wereldoorlog die we in stukjes en beetjes meemaken, over zijn prioriteiten zoals barmhartigheid en synodaliteit, zijn kijk op de media. Voor mij is paus Franciscus een echte profeet die zowel in zijn gestes als in zijn grote documenten aangeeft wat de grote uitdagingen van onze tijd zijn, wat eraan te doen en hoe ermee om te gaan. Zijn exhortaties en encyclieken zijn landkaarten voor de kerk in onze tijd, ze geven aan waar het op aankomt en verdienen het om telkens weer herlezen te worden: *Evangelii Gaudium*, *Laudato Si'*, *Fratelli Tutti*, *Christus Vivit!*, *Amoris Laetitia*... Denk ook aan zijn buitengewone Urbi et Orbi-zegen op 27 maart 2020, geheel alleen op dat druilerige Sint-Pietersplein, bij het begin van de coronapandemie. Ook toen wou de paus een voortrekker zijn in het nadenken over een post-Covid-wereld. Hij bracht er denkgroepen over samen en met journalist Austen Iverigh publiceerde hij het boek *Let us dream*, waarin op basis van de trias van Jozef Cardijn – zien, oordelen, handelen – nagedacht werd over wat ons overkwam en wat eraan te doen. Hij richt ook onze ogen op waar we liever van weggijken: de mensen in de periferie, de migranten en de vluchtelingen. Ik hoef maar te verwijzen naar zijn eerste reis naar Lampedusa. Ik kan nog lang doorgaan over deze paus, maar met hem kun je niet zeggen dat de kerk achterploopt, neen, ze loopt voorop en Franciscus is echt het morele geweten van de wereld.

Toen *Tertio* in 2020 zijn 20ste verjaardag vierde, wilden we dat jubileum extra cachet geven met een boek dat een deel van mijn Romeinse avonturen zou bundelen. Dat naslagwerk kreeg als titel: *Welkom in Rome. Kruispunt van de wereldkerk*. Interviews doen in het Vaticaan ging vlotter dan ik had verwacht. Soms moest ik wat aandringen, of was er toch een aanbeveling nodig, maar veelal kwam toch spontaan reactie dat het interview werd toegezegd en dat ik mocht langskomen. Vandaar de titel van mijn boek: ja, je bent welkom in Rome bij de vele afdelingen van de Romeinse Curie, bij de hoofdhuizen van de religieuzen en de nieuwe bewegingen, bij de Pauselijke Universiteiten en bij de

ambassades bij de Heilige Stoel. Mijn boek wil de lezer wegwijs maken in het kerkelijke Rome, het is een naslagwerk. U leest het beter niet van a tot z in één ruk door, maar kunt er zo nu en dan iets in opzoeken en lezen. Net zoals met deze avond hoop ik dat dat boek maakt dat Rome en de wereldkerk wat minder ver-van-ons-bed worden, dat u en de lezers er een andere kijk op krijgen en inzien dat er veel te leren valt van die dubbele verbondenheid.

Mocht ik u daarvan toch nog niet overtuigd hebben, dan doen de volgende sprekers het hopelijk beter. Maar sowieso kan ik u een reis naar Rome aanbevelen.

Dank voor uw aandacht.

Emmanuel Van Lierde, Vaticanist en oud-hoofdredacteur van Tertio